

Hétszáz éves a magyarországi papírhasználat

BESZÁMOLÓ AZ ÜNNEPI KONGRESSZUSRÓL

Kalmár Péter

Az OSZK-ban rendezett kétnapos konferencia résztvevőit Pelbárt Jenő, a Magyar Papír- és Vízjel-történeti Társaság elnöke köszöntötte. Beszámolt a rendezvényt sorozat kiállításairól, a Digitális Vízjel Adatbankról, és hangsúlyozta, hogy a papírhasználat hétszáz éves hagyománya mellett a magyar papírkészítés ötszáz évére és a két évszázada folyó honi vízjelkutatásra is büszkén emlékezhetünk ez alkalommal. A digitális adatbankot később külön előadásban részletesen is bemutatta, ismertetve az alapelveket (méret-, adat- és látványhűség), valamint a három keresési szintet (szövegben, vízjeljellemzőkben és komplex módon).

A konferenciát Anna-Grethe Rischel asszony, az IPH elnöke nyitotta meg, kedves szavakkal értékelve a rendezők szakmai erőfeszítéseit az ünnepi megemlékezéshez.

A konferencia nyitóelőadását dr. Kálnoki Kis Tamás tartotta, bemutatva a magyarországi papírtörténet és vízjelkutatás meghatározó alakjának, Bogdán Istvánnak életét és munkásságát.

Ezt követően Baják László vetített képes beszámolója ismertette a Magyar Nemzeti Múzeumban elhelyezett Bogdán-gyűjtemény néhány izgalmas darabját, főként vízjeleket, árukatalógusokat, iratokat, okleveleket és kisnyomtatványokat.

Anna-Grethe Rischel érdeklődéssel várt előadása két fő kutatási területet ölelt fel: a dániai Ticho Brache-féle papírmalom működését, az ott előállított papírok európai fellelhetőségét, továbbá

a Berlinben őrzött turfáni (kelet-turkesztáni) papírleletek anyagösszetételének elemzését, a primer és szekunder nyersanyagok arányának megállapítására vonatkozó vizsgálatok kezdetét.

Oláh Anna a Bolyaiak kéziratgyűjteményének papír- és vízjelvonatkozásairól tartott előadást. A ma embere számára különösen érdekesek a Bolyaiak papírhasználati szokásai, pl. az, hogy papírszükében a diákjaik dolgozatainak margójára is írtak. Oláh Anna az UNESCO által a világ tudományos és kulturális örökségévé nyilvántartott APPENDIX vízjeleit is ismertette, Pelbárt Jenő ez irányú azonosító tevékenysége nyomán.

Nikodém Gabriella a magyar bélyegek vízjeleit mutatta be, osztrák és magyar gyártású vízjeles bélyeg-alappapírokon.

Dr. Pandula Attila a régi magyar vízjelek és a falerisztika (a rendjel- és kitüntetéstörténet) kapcsolatáról beszélt, vetített illusztrációkkal gazdagítva a résztvevők ismereteit.

A konferencia második napját Cs. Lengyel Beatrix különlegességeket bemutató előadása nyitot-

ta meg, amelyben a Magyar Nemzeti Múzeum talbotípiáit és sósapír fotográfiáit, a papírtörténet kevesek által ismert szegmensének dokumentumait tette közzé.

Pelbárt Szilvia az igazságszolgáltatás szimbólumvízjeleit, a Justitia, a Sors és a Fortuna vízjelek jellemzőit ismertette.

Rácz György előadása a papírhasználat magyarországi kezdeteivel és elterjedésével foglalkozott, a 14. század első fele okleveles gyakorlatának kutatása alapján.

Lele István és társai az európai és a magyarországi papírmalmok által felhasznált alapanyagok közötti hasonlóságokat és eltéréseket dolgozták fel, 15. és 19. századok közötti leletek vizsgálatával.

Tóth Zsuzsanna előadása a súlyosan megrongált állapotú Apor-kódex restaurálási munkáját hozta szinte kézzel fogható közelségbe, a kezdektől a sok megoldandó feladat ismertetésén át a megnyugtató végkifejletig.

Tátrai Károly a diósgyőri vízjeltörténetet foglalta össze 1782-től napjainkig, Diószegi György Antal pedig a TEPLIC papírmalom jelentőségéről és 1613–1885 közötti vízjeleiről tartott előadást.

Székel László egy érdekes vízjelmotívummal,

a hajóval foglalkozott beszámolójában. A vetített képeken az ismert fűzői hajós vízjel mellett nagy utasszállító vízi járművek, sőt Párizs város hajós címerjelképe is látható volt.

Horváth József átfogó történeti elemzést adott az elzárlogosított szepességi városok sorsával összefonódott Lubomirski család vízjeleiről, 1600–1750 közötti kamarai levelek tanulmányozása alapján.

Vincze László „fehérmíves mester” a mai magyarországi papírmerítés termékeit, piacát és referenciamunkáit ismertette saját műhelyének eredményei alapján, igazolva e régi szakma hagyományainak ápolásáért tett küzdelme létjogosultságát.

Buncsák Katalin a felvidéki városok levéltáraiban folytatott vízjelkutatás eredményeiről és nehézségeiről számolt be. Bemutatott néhány szép leletet, de nem rejtette véka alá a kutatásokat akadályozó tényezőket, a technikai nehézségeket, illetve a fogadókészség hiánya miatti kudarcokat sem.

A konferencia összességében, változatos tematikájában méltó volt az évfordulóhoz. Remélhetőleg a következő hasonló hazai rendezvény látogatottsága is tükrözi majd e nagyon érdekes kutatási terület iránt a megérdemelt figyelmet.

